

Parlament de les Illes Balears

LLIE/CNN

DICTAMEN PROPOSICIÓ DE LLEI RGE NÚM. 4582/17, DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DE LES ILLES BALEARS

La Comissió d'Assumptes Socials i Drets Humans, atès l'Informe emès per la Ponència corresponent, i després del seu debat a la sessió de la comissió de dia 15 de març de 2018, ha aprovat el Dictamen present, el qual, en compliment de l'article 124 del Reglament de la Cambra, es trameta a la Presidència del Parlament als efectes de la tramitació subsegüent que en procedeixi.

PROPOSICIÓ DE LLEI DE MEMÒRIA I RECONeixEMENT DEMOCRÀTICS ~~DEMOCRÀTICA~~ DE LES ILLES BALEARS

TÍTOL PRELIMINAR DISPOSICIONS GENERALS

Article 1 Objecte

La present Llei té per objecte:

1. L'establiment de polítiques públiques de memòria democràtica, és a dir, totes aquelles polítiques per garantir la reparació d'aquelles persones, grups i col·lectius que varen patir repressió durant la guerra civil i la dictadura franquista, i per reconèixer la contribució de totes aquelles persones, grups i col·lectius que des de diferents ideologies han contribuït a la democràcia. ~~per recuperar la Memòria Democràtica en relació amb aquelles persones, institucions, grups, col·lectius que foren víctimes de la repressió i l'assassinat a les Illes Balears com a conseqüència del cop militar produït a partir del 17 de juliol de 1936. Es pretén la restitució, el reconeixement i la rehabilitació de la memòria de les persones, institucions, grups i col·lectius que patiren la violència i repressió, així com la de tots aquells que lluitaren pel restabliment de la democràcia.~~

2. Vetllar pel coneixement i la difusió de la història de les Illes Balears durant la II República, la Guerra Civil, la Dictadura franquista, la Transició i l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia l'any 1983, com a llegat cultural

Parlament de les Illes Balears

de les Illes Balears., l'entrada en vigor del nostre Estatut d'Autonomia l'any 1983, des de la premissa de la protecció i la difusió de la Memòria Democràtica com a llegat cultural de les Illes Balears.

3. Garantir que els espais de convivència siguin espais per a la cultura democràtica i la concòrdia, així com reconèixer la immensa tasca de les entitats memorialistes per restituir la memòria de les víctimes i reclamar justícia.

4. Rebutjar i impedir qualsevol manifestació que suposi un reconeixement del franquisme feixisme o una exaltació de la sublevació revolta militar, la Dictadura franquista o el mateix propi dictador.

Article 2 Principis rectors

Són principis rectors d'aquesta Llei:

a) Els principis de veritat, justícia i reparació establerts per les Nacions Unides a través de la Resolució 60/147, de desembre de 2005 i els convenis de drets humans aplicables.

b) Els valors constitucionals de la convivència, el pluralisme, la defensa de la pau i dels drets humans.

Article 3 Mesures i actuacions dirigides a les víctimes

1. Les mesures que el Govern de les Illes Balears haurà de dur a terme per al compliment dels objectius assenyalats a l'article 1 seran les següents:

a) Retirar o instar a la retirada de mencions, vestigis i símbols franquistes que puguin existir.

b) Desenvolupar convenis i altres instruments per a l'estudi i el coneixement dels fets esdevinguts a les Illes Balears en el període comprès entre la II República i l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears durant la Dictadura franquista i el restabliment de la democràcia.

c) Impulsar i protegir els Espais i Itineraris de la Memòria Democràtica, així com els monuments de record existents a les víctimes de la Guerra civil i de la dictadura franquista del franquisme.

d) Impulsar declaracions i mencions de reconeixement per a les víctimes de la Guerra civil i de la dictadura franquista Dictadura.

e) Facilitar a totes les persones que així ho desitgin informació sobre possibles desaparicions forçada d'infants ocorreguts durant la Guerra Civil i la Dictadura franquista.

Parlament de les Illes Balears

f) Col·laborar i impulsar davant l'administració de justícia els casos de desaparicions forçades que afectin ciutadans i ciutadanes de les Illes Balears ocorreguts durant la Guerra Civil i la Dictadura franquista.

g) Organitzar actes d'homenatge institucional a les víctimes de la Guerra civil i la dictadura franquista juntament amb tots els col·lectius i les associacions d'afectats o familiars, actes d'homenatge institucional a totes les víctimes de la repressió per part de la Dictadura sorgida del cop d'estat de juliol de 1936 a les Illes Balears, així com a les víctimes del franquisme.

2. Les actuacions definides a l'apartat anterior es faran, quan així convengui, realitzaran en col·laboració amb els Consells Insulars, els Ajuntaments, les associacions memorialistes, les associacions de víctimes i les entitats acadèmiques, o qualsevol altra entitat privada que pugui contribuir a donar compliment als objectius de veritat, justícia i reparació.

3. Les administracions públiques de les Illes Balears estan obligades a col·laborar amb el Govern de les Illes Balears per tal de dur a terme les actuacions definides en aquesta Llei per tal d'assolir els objectius de veritat, justícia i reparació.

4. S'establiran en el pressupostos generals de les Illes Balears les partides econòmiques necessàries per atendre el compliment dels objectius d'aquesta Llei.

TÍTOL I DEL DRET A LA VERITAT

Capítol I Sobre les víctimes de la guerra civil i la repressió franquista

Article 4 Determinació de les víctimes

0. Aquesta llei considera víctima, als efectes que pertorqui, a qualsevol persona que amb relació amb la Guerra civil espanyola i la dictadura franquista a les Illes Balears hagi patit danys individualment o col·lectivament, incloses lesions físiques o mentals, patiment emocional, pèrdues econòmiques o restricció substancial dels seus drets fonamentals, com a conseqüència d'accions o omissions que constitueixin una violació manifesta de les normes internacionals de drets humans o una violació greu del dret internacional humanitari.

1. El Govern de les Illes Balears adoptarà les mesures i actuacions necessàries per a la determinació i identificació de les víctimes de la Guerra Civil i la Dictadura franquista en les Illes Balears que van ser executades, que varen desaparèixer o es varen exiliar desaparegudes, exiliades, o van sofrir la repressió, per la seva defensa de la legalitat democràtica, així com els seus familiars, i igualment les persones que fins al final de la Dictadura i inclús fins i tot durant la transició democràtica, van ser represaliades per les

Parlament de les Illes Balears

seves idees o creences religioses o responsabilitats polítiques o sindicals sofrint, fins i tot, la presó o l'exili.

2. Tindran també la condició de víctimes

a) Les organitzacions o sectors socials, professionals o culturals, entitats, partits polítics, sindicats, lògies maçòniques, moviments feministes o LGTIB que, amb les persones represaliades per la seva identitat de gènere o orientació sexual, van sofrir la persecució del règim franquista.

a bis) Les víctimes dels bombardejos durant la Guerra civil.

b) Les persones que sense cap tipus d'adscripció ideològica varen patir violència, repressió o mort.

~~3. A l'efecte de la present Llei seran víctimes b bis) Els infants robats, adoptats irregularment sense l'autorització dels seus progenitors durant la Dictadura franquista, als quals es reconeixerà la mateixa condició de víctimes.~~

~~4. Alhora, es consideren víctimes directes b ter) Els ciutadans i ciutadanes de les Illes Balears que hagin patit les mateixes circumstàncies fora del territori de l'actual Comunitat Autònoma de les Illes Balears durant la Guerra Civil i la Dictadura franquista.~~

~~5. De la mateixa manera, es consideraran víctimes indirectes b quater) els familiars fins a tercer grau o persones a càrrec que tinguin relació immediata amb la víctima directa, i les persones que hagin patit danys o alguna forma de repressió per haver assistit a les víctimes, o haver intervingut per a impedir-ne intervenir o per a impedir la victimització.~~

Capítol II Identificació de les víctimes

Article 5

Cens de Víctimes de la Guerra civil i la dictadura franquista la Memòria

1. El Cens de Víctimes de la Guerra civil i la dictadura franquista la Memòria serà un registre oficial de les persones que tindran la consideració de víctimes segons els criteris establerts a l'article 4.

2. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica confeccionarà aquest Cens, que serà electrònic, i tindrà un Cens de la Memòria de caràcter públic. En cas de negativa a la proposta d'inscripció per part de qualsevol dels que ponderarà l'existència d'oposició a ser inscrits per qualsevol dels seus descendents directes de la víctima fins al tercer grau, aquesta es ponderarà per part de l'Administració. i la normativa vigent de Protecció de Dades.

Parlament de les Illes Balears

3. Al Cens de Víctimes de la Guerra civil i la dictadura franquista s'hi anotaran la Memòria s'anotarà la tipologia de repressió, els fets ocorreguts, i per tant la tipologia de repressió, així com la informació que es determini reglamentàriament per la Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica establerta a l'article 30 d'aquesta Llei que respectarà en tot cas el que disposa la normativa de protecció de dades de caràcter personal.

TÍTOL II DEL DRET A LA MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DE LES ILLES BALEARS

Capítol I Del patrimoni documental i bibliogràfic relatiu a la memòria democràtica de les Illes Balears

Article 6 Documents de la Memòria Democràtica de les Illes Balears i la seva protecció

1. Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per document de la Memòria Democràtica de les Illes Balears tota la informació produïda per les persones físiques o jurídiques de qualsevol naturalesa com a testimoni dels seus actes, recollida en un suport, amb independència de la seva forma d'expressió o context tecnològic en què s'hagi generat, relativa a la Memòria Democràtica de les Illes Balears.

2. Els documents produïts durant el període que abasta de la II República fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears conservats o reunits en l'exercici de les seves activitats per les entitats de caràcter públic, associacions de caràcter polític, econòmic, empresarial, sindical o religiós i per les entitats, fundacions i associacions culturals i educatives de caràcter privat establertes a les Illes Balears, integren el Patrimoni Documental de la Memòria Democràtica les Illes Balears, en virtut de la legislació que sobre aquesta matèria hi sigui aplicable.

3. Els poders públics adoptaran les mesures necessàries per a la protecció, la integritat, la descripció, la identificació i la difusió dels documents de la Memòria Democràtica de les Illes Balears, en particular en els casos de major deteriorament o risc de degradació, protegint-los especialment del perill de ~~front a~~ la sostracció, destrucció o ocultació.

4. En el marc del Pla Autonòmic de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears i dels plans anuals, contemplats a l'article 31 d'aquesta Llei, es duran a terme les actuacions necessàries per reunir i recuperar tots els documents i els testimonis orals -originals i còpies-relatius al període històric corresponent a 1931-1983, establint les fórmules de cooperació necessàries amb organitzacions polítiques, sindicals, fundacions, i entitats memorialistes i associacions de víctimes, per tal de preservar i divulgar la Memòria Democràtica.

Parlament de les Illes Balears

5. El Govern de les Illes Balears impulsarà als Arxius gestionats per la Conselleria de Cultura una Secció o Seccions de la Memòria Democràtica amb l'objectiu de recuperar, conservar i divulgar la Memòria Democràtica de la II República, Guerra Civil, Dictadura, repressió franquista feixista, resistència i exili durant el període 1931 al 1983 a les Illes Balears. S'establiran les fórmules de cooperació necessàries amb investigadors, fundacions, i entitats memorialistes i associacions de víctimes.

6. Cada arxiu històric ~~ha~~ disposarà de la seva secció de Memòria Democràtica, per tal de salvaguardar el Patrimoni Documental, en els Arxius i les Biblioteques que la Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtics ~~Democràtica~~ determini. Aquesta adoptarà altres fórmules de col·laboració quan es tracti de documentació adscrita a espai de titularitat dels Consells Insulars i/o dels ajuntaments. ~~Es prioritzaran els espais de titularitat estatal, gestionats per la CAIB, i en cas de manca ne, la Comissió Tècnica de Memòria Democràtica adoptarà altres fórmules de col·laboració en espais de titularitat dels Consells Insulars i/o Ajuntaments.~~

7. El Govern de les Illes Balears respectarà el principi de titularitat procedència establert a la Llei 12/1998, del Patrimoni Històric de les Illes Balears, mantenint el principi de conjunt i evitant disgregacions.

8. El Govern de les Illes Balears aprovarà, amb caràcter anual, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries i tenint en compte el pla d'actuació previst a l'article 31 un programa per a l'adquisició, la còpia, la digitalització o la subscripció de convenis sobre els documents referits a la Memòria Democràtica de les Illes Balears que formin part d'Arxius públics o privats, nacionals o estrangers, ja siguin originals o a través de qualsevol reproducció fidel al original.

Article 7

Bibliografia de la Memòria Democràtica de les Illes Balears i la seva protecció

1. Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per patrimoni bibliogràfic de la Memòria Democràtica de les Illes Balears les biblioteques i col·leccions bibliogràfiques de titularitat pública i les obres literàries, històriques, científiques o artístiques de caràcter unitari o seriat, en escriptura manuscrita o impresa, de les quals no consti la existència de al manco tres exemplars en les biblioteques os serveis públics. ~~Es donarà per fet~~ ~~Se presumirà~~ que existeix aquest nombre d'exemplars en el cas d'obres editades a partir de 1958.

2. Tindran la mateixa consideració els exemplars producte d'edicions de pel·lícules cinematogràfiques, discos, fotografies, materials audiovisuals i d'altres similars, relacionats amb la Memòria Democràtica de les Illes Balears ~~sigui quin qualsevol que~~ sigui el seu suport material, de les que no constin al manco tres exemplars en els serveis públics, o un en el cas de pel·lícules cinematogràfiques.

Parlament de les Illes Balears

3. Els patrimoni bibliogràfic produït durant el període que abasta de la II República fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears conservat o reunit en l'exercici de les seves activitats per entitats i associacions de caràcter polític, econòmic, empresarial, sindical o religiós i per les entitats, fundacions i associacions culturals i educatives de caràcter privat establertes a les Illes Balears, integra el Patrimoni Documental de les Illes Balears, en virtut de la legislació que sobre aquesta matèria hi sigui aplicable.

4. Els poder públics adoptaran les mesures necessàries per a la protecció, la integritat, la descripció, la identificació i la difusió de la bibliografia de la Memòria Democràtica de les Illes Balears, en particular en els casos de major deteriorament o risc de degradació, protegint-los especialment del perill de ~~front a la~~ sostracció, destrucció o ocultació.

5. El Govern de les Illes Balears impulsarà a les Biblioteques gestionades per la Conselleria de Cultura una Secció o Seccions Bibliogràfiques de la Memòria Democràtica amb l'objectiu de recuperar, conservar i divulgar la Memòria Democràtica de la II República, Guerra Civil, Dictadura, repressió franquista feixista, resistència i exili durant el període 1931 al 1983 a les Illes Balears. S'establiran les fórmules de cooperació necessàries amb investigadors, fundacions, entitats memorialistes i associacions de víctimes, així com amb el Centre Documental de la Memòria Històrica, previst a Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor de qui va patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura.

6. Cada arxiu històric ~~ha~~ podrà disposar de la seva pròpia Secció de la Memòria Democràtica, dividida en col·leccions, de conformitat amb la regulació establerta a la Llei 15/2006, de 17 d'octubre d'Arxius i Patrimoni Documental de les Illes Balears. Es prioritzaran els espais de titularitat estatal, gestionats per la CAIB, i en cas de mancar-ne, la Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica adoptarà altres fórmules de col·laboració en espais de titularitat dels Consells Insulars i/o Ajuntaments.

7. El Govern de les Illes Balears respectarà el principi de procedència establert a la Llei 12/1998, del Patrimoni Històric de les Illes balears, mantenint el principi de conjunt i evitant disgregacions.

8. El Govern de les Illes Balears aprovarà, amb caràcter anual, d'acord amb les disponibilitats pressupostàries i tenint en compte el pla d'actuació previst a l'article 31 un programa per a l'adquisició o la subscripció de convenis sobre la bibliografia referida a la Memòria Democràtica de les Illes Balears que formi part de Biblioteques públiques o privades, nacionals o estrangeres.

Article 8

Dret d'accés als documents

Parlament de les Illes Balears

1. Es garanteix el dret d'accés als documents constitutius del Patrimoni Documental, de conformitat amb la regulació establerta a la Llei 15/2006, de 17 d'octubre d'Arxius i Patrimoni Documental de les Illes Balears i atenent les disposicions en matèria d'Arxius vinculats a Drets Humans que recull la ONU, la UNESCO i el Parlament Europeu.

2. El Govern de les Illes Balears actuarà davant els arxius públics i privats en el cas de no facilitar la documentació pública o dificultar la seva consulta, així com també, instarà a l'Església l'obertura pública dels seus arxius referents als anys de la Guerra Civil i la Dictadura.

3. El Govern de les Illes Balears promourà les mesures de col·laboració, cooperació i coordinació amb l'administració General de l'Estat per tal de facilitar l'accés a la documentació que té dipositada i als arxius militars. corresponents per garantir l'accés als Arxius militars i a la documentació històrica en poder de l'Administració General de l'Estat.

Capítol II Museus de la Memòria Democràtica

Article 9 Seccions Museístiques de la Memòria Democràtica

1. Amb l'objecte de contribuir al foment de la cultura de la Memòria Democràtica, als Museus gestionats per la Conselleria de Cultura es podran crear Seccions Museístiques de la Memòria Democràtica, en la forma que reglamentàriament es determini. Serà d'aplicació la present normativa i la Llei 4/2003 de 26 de març, de museus de les Illes Balears, així com la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol i el Reglament de Museus de titularitat estatal. En el cas de que es tracti d'equipaments de titularitat de l'Estat, es realitzarà en col·laboració del ministeri competent, sempre respectant el principi de titularitat dels equipaments.

2. En aquestes Seccions es depositaran tots aquells objectes relacionats amb la Segona República, amb la Guerra Civil, la repressió franquista i la Memòria Democràtica que els familiars i propietaris legítims decideixen donar o cedir i també aquells que no siguin reclamats per cap familiar.

3. Les donacions, cessions de particulars d'objectes o col·leccions relacionades amb la Memòria Democràtica seran dipositades a la secció museística de Memòria Democràtica habilitada a tals efectes i que serà determinada reglamentàriament per la Conselleria competent en Memòria Democràtica.

4. Els elements i vestigis franquistes inventariats al Cens de símbols, llegendes i mencions franquistes la Memòria, establert a l'article 23 d'aquesta Llei es podran depositar a la secció museística de Memòria Democràtica habilitada a tals efectes i que serà determinada reglamentàriament per la Conselleria competent en Memòria Democràtica.

Parlament de les Illes Balears

5 4. Cada illa podrà disposar de la seva pròpia secció específica de la Memòria Democràtica, de conformitat amb la regulació establerta a la Llei 4/2003 de 26 de març, de museus de les Illes Balears. Es prioritzaran els espais de titularitat estatal, gestionats per la CAIB, i en cas de manca-ne, la Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica adoptarà altres fórmules de col·laboració en espais de titularitat dels Consells Insulars i/o Ajuntaments.

Capítol III

Espais i itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica

Article 10

Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement democràtics Democràtica de les Illes Balears

1. S'estableix la figura d'Espai de la Memòria i reconeixement democràtics Democràtica de les Illes Balears. Tindran consideració d'Espais de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears aquells espais, immobles o paratges que es troben en ella i revelen interès per a la Comunitat Autònoma, per haver-s'hi desenvolupat fets de singular rellevància per la seva significació històrica, simbòlica o per la seva repercussió en la memòria col·lectiva de la lluita de la ciutadania de les Illes Balears pels seus drets i llibertats democràtiques, en el període que comprèn des de la proclamació de la II República Espanyola, el 14 d'abril de 1931, fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia el 25 de febrer de 1983.

2. Es denominaran Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears els conjunts formats per dos o més Espais de la Memòria Democràtica de les Illes Balears que coincideixin en l'espai i tinguin criteris interpretatius comuns de caràcter històric o simbòlic, sense perjudici que hi concorrin altres valors rellevants de caràcter arquitectònic, paisatgístic, o de tipus ambiental, etnogràfic o antropològic.

3. Les administracions públiques que siguin titulars de béns declarats com a Espais de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears estaran obligades a garantir-ne la perdurabilitat, la identificació i la senyalització adequada. A tals efectes, la conselleria competent en matèria podrà establir convenis de col·laboració amb les administracions públiques titulars de béns declarats com a Espais de Memòria i Reconeixement Democràtics.

4. En els casos en què els titulars siguin privats, es procurarà aconseguir aquests objectius mitjançant acords entre el departament competent en matèria de Memòria Democràtica i les persones o entitats titulars.

Article 11

Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears

Parlament de les Illes Balears

1. Es crea el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears amb l'objecte d'inscriure en ell aquells espais, immobles o paratges que reuneixin les característiques definides en l'article 10.

2. La formació, la gestió i la divulgació del Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears serà de caràcter públic i correspon a la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica.

Article 12

Procediment d'inscripció

1. El procediment per a la inscripció s'iniciarà d'ofici per la persona titular de la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica i/o a instàncies de la Comissió Tècnica de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica, regulada a l'article 30. Qualsevol persona física o jurídica per mitjà d'un escrit raonat dirigit a aquesta Conselleria podrà instar la iniciació esmentada. La sol·licitud s'entendrà estimada desestimada transcorreguts tres mesos des de la seva presentació sense haver-se dictat i notificat resolució expressa.

2. La iniciació del procediment es realitzarà mitjançant un acord motivat, que inclourà, com a mínim, els punts següents:

- a) Identificació del bé.
- b) Identificació dels valors materials, històrics o simbòlics, que justifiquen la seva inscripció.
- c) Descripció i determinació de les parts del bé que són objecte d'inscripció.
- d) La seva delimitació cartogràfica amb les seves corresponents coordenades geogràfiques.
- e) Instruccions particulars de protecció i usos compatibles.
- f) Mesures cautelars, si és el cas, que foren necessàries per a la protecció i conservació del bé.

3. La incoació comportarà l'anotació preventiva del bé en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears i determinarà la suspensió cautelar, quan procedeixi conforme a dret, de les corresponents llicències municipals de parcel·lació, edificació o demolició, així com dels efectes de la ja atorgades, fins que s'obtingui l'autorització de la Conselleria competent en Memòria Democràtica, la qual haurà de resoldre la sol·licitud d'autorització en el termini de tres mesos. Transcorreguts aquests mesos sense resolució expressa, s'entendrà atorgada l'autorització. La denegació de l'autorització comportarà la necessitat de procedir a la revocació total o parcial de la llicència concedida. La protecció cautelar derivada de l'anotació preventiva cessarà quan es deixi sense efecte la incoació, es resolgui el procediment d'inscripció o es

Parlament de les Illes Balears

produeixi la seva caducitat. Es demanarà un informe preceptiu de l'administració local en el termini de 10 dies naturals.

4. L'acord d'inici del procediment d'inscripció en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears serà objecte de publicació en el Butlletí Oficial de les Illes Balears.

5. En el procediment per a la inscripció, serà preceptiu el tràmit d'informació pública, d'audiència als particulars directament afectats, i d'audiència al municipi o municipis on radiqui el lloc o itinerari, als Consells Insulars i l'informe de la Comissió Tècnica prevista en aquesta Llei.

6. La resolució del procediment d'inscripció en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears es dictarà en el termini màxim de dotze mesos per la Conselleria competent en Memòria Democràtica. La resolució serà notificada als interessats directament afectats i publicada en el Butlletí Oficial les Illes Balears i inscrita en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears.

7. La caducitat del procediment es produirà transcorreguts dotze mesos des de la data de la iniciació, sense que se n'hagi dictat i notificat la resolució. Declarada la caducitat del procediment, no podrà tornar a iniciar-se en els tres anys següents, llevat que es realitzi a instàncies del titular del bé.

Article 13

Modificació i cancel·lació de la inscripció

1. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica, podrà modificar i, si és el cas, cancel·lar la inscripció dels béns inscrits en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears, quan hagin canviat o desaparegut les circumstàncies que en van motivar la inscripció.

2. En cap supòsit no podrà invocar-se com a causa per a la cancel·lació de la inscripció les que es deriven de l'incompliment de l'obligació de conservació.

3. La modificació i la cancel·lació de la inscripció dels Espais i Itineraris es realitzaran seguint el procediment establert en l'article anterior per a la seva inscripció i igualment serà objecte de publicació en el Butlletí Oficial de les Illes Balears.

Article 14

Efectes de la inscripció

1. La inscripció d'un Espai o Itinerari de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les

Parlament de les Illes Balears

Illes Balears suposarà un reconeixement singular i l'aplicació del règim general de protecció establert en aquesta Llei.

2. L'anotació preventiva en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears determinarà l'aplicació provisional del règim de protecció previst pels llocs inscrits en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears.

3. Mitjançant resolució de la persona titular de la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica, es pot establir l'aplicació provisional del règim de protecció previst per als llocs inscrits en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears, respecte d'aquells espais, immobles o paratges pels quals s'aprecii perill d'alteració, desaparició o deteriorament. Aquesta resolució serà anotada preventivament al Catàleg junt a les mesures cautelars que s'estableixin. L'anotació preventiva i les mesures cautelars hauran de ser confirmades, modificades o aixecades en l'acord d'incoació del procediment, previst a l'article 12, que s'hauran d'efectuar dins dels trenta dies següents a la seva adopció. En tot cas, cessaran quan no s'hagi adoptat l'acord d'inici, quan es resolgui el procediment d'inscripció o es produeixi la seva caducitat.

Article 15 **Obligacions derivades de la inscripció**

1. En els termes que procedeixin, conforme a ordenament jurídic, les persones propietàries, titulars de drets o simples posseïdores dels terrenys o immobles inscrits com a Espais de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears, tenen el deure de conservar-los i mantenir-los, per tal que es garanteixi la salvaguarda dels seus valors, de manera que les característiques que l'identifiquen no es perdin, destrueixin o pateixin un deteriorament irreparable. A aquests efectes, la Conselleria competent en Memòria Democràtica podrà assessorar sobre aquelles obres i actuacions precises per al compliment del deure de conservació.

2. Els poders públics promouran, per tots els mitjans al seu abast, la conservació, la consolidació i la millora dels béns integrants dels Espais de la Memòria i Reconeixement Democràtics de titularitat pública i privada. En el cas que per garantir la conservació, el manteniment o la custòdia dels béns inscrits com a Espai de la Memòria Democràtica de les Illes Balears, sigui necessari dur a terme obres o actuacions de qualsevol tipus en aquells, la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica, a la vista dels informes tècnics de què es derivi la necessitat esmentada, ordenarà a les persones propietàries, titulars de drets o simples posseïdores els requisits tècnics per a la seva conservació i termini màxim d'execució. L'ordre esmentada no excusarà de l'obligació d'obtenir d'altres Administracions Públiques les llicències o autoritzacions que corresponguin. Les persones destinatàries de tals ordres d'execució vindran obligades

Parlament de les Illes Balears

~~d'adoptar únicament aquelles obres o actuacions necessàries ordenades per la Conselleria competent en Memòria Democràtica el cost de les quals no superi el 50% del valor del bé de què es tracta, d'acord amb les prioritats assenyalades en cada cas per la Conselleria.~~

3. Així mateix, les persones propietàries, titulars de drets o simples posseïdores dels terrenys o immobles inscrits com a Espai de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears ~~acordaran tindran l'obligació de permetre~~ la seva visita pública en dies i hores prèviament assenyalats, sempre que les característiques ho facin possible. El compliment d'aquesta obligació podrà ser dispensat totalment o parcial per la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica quan hi hagi causa justificada. A més, hauran de permetre la inspecció per part de la Conselleria, així com facilitar la informació que demanen les Administracions Públiques competents sobre l'estat del lloc i la seva utilització.

4. Sense perjudici del que disposa el títol VI, la falta del compliment de les obligacions establertes en aquesta Llei per a les persones propietàries, posseïdores o titulars de drets sobre béns inscrits en el Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears facultarà al Govern de les Illes Balears per a l'adopció de mesures cautelars immediates sobre l'Espai per causa d'interès públic o social, resultant aplicable la normativa en matèria d'expropiació. Constituirà causa d'interès social per a l'expropiació per el Govern de les Illes Balears el perill de destrucció o deteriorament irreparable del bé.

Article 16

Règim de protecció i conservació

1. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica podrà impedir un enderrocament i/o suspendre qualsevol classe d'obra o intervenció en un Espai de la Memòria Democràtica inscrit al Catàleg d'Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears.

2. Igualment, podrà actuar de manera preventiva o instarà a l'adopció de les mesures cautelars necessàries, previstes a l'article 12, per preservar aquells espais, immobles o paratges pels quals es valori perill d'alteració, desaparició o deteriorament, estiguin inclosos o no dins el Catàleg.

3. Serà preceptiva la comunicació prèvia a l'autorització de la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica per a qualsevol canvi, ús, obra, moviment o modificació que es produeixi a un Espai de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears. La col·locació de publicitat comercial, cablejat, antenes i altres conduccions estaran igualment sotmeses a autorització. El procediment d'autorització es desenvoluparà conforme als tràmits que reglamentàriament s'estableixin.

Parlament de les Illes Balears

4. En els casos de projectes de conservació, restauració o rehabilitació d'Espais de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears, aquests s'ajustaran al contingut que reglamentàriament es determini, incloent, en qualsevol cas, un estudi històric del lloc, una diagnosi del seu estat de conservació actual, així com una proposta d'actuació i un pressupost econòmic d'execució. El projecte de conservació serà subscrit per personal tècnic competent.

5. Reglamentàriament, es determinaran aquelles obres o actuacions no sotmeses a autorització en els Espais de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears.

6. La Conselleria competent en Memòria Democràtica, en el marc dels programes d'actuació previstos en l'article 31 col·laborarà en la conservació, manteniment i rehabilitació dels Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears.

Article 17

Difusió i interpretació

1. Cada Espai o Itinerari de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes balears haurà de comptar amb els mitjans d'expressió i interpretació dels fets que hi han succeït. Reglamentàriament, es determinaran les condicions i mitjans de difusió interpretativa.

2. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica establirà la identitat gràfica dels Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica per a la seva senyalització i difusió oficial, d'acord amb la normativa en matèria d'identitat corporativa. A efectes de la difusió i interpretació dels immobles, paratges i espais de titularitat pública, l'administració titular del bé ha d'emetre un informe, que únicament serà desfavorable quan hi hagi raons objectives.

Capítol IV

Del moviment memorialista i associacions de víctimes

Article 18

Reconeixement del moviment memorialista

1. Les entitats memorialistes contribueixen a la conscienciació social per a la preservació de la Memòria Democràtica de les Illes Balears i a la defensa dels drets de les víctimes.

Article 19

Foment de l'activitat de les entitats memorialistes i de les associacions de víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista

El Govern de les Illes Balears promourà, en el marc dels plans d'actuació previstos en l'article 31, la realització de mesures que contribueixin a la consecució dels objectius d'aquesta Llei a través de

Parlament de les Illes Balears

l'actuació d'entitats memorialistes i de víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista, degudament inscrites al Registre d'Associacions del Govern de les Illes Balears, a les quals recolzarà donarà suport.

TÍTOL III DEL DRET A LA REPARACIÓ I REONEIXEMENT A LES VÍCTIMES DE LA GUERRA CIVIL REPRESSIÓ I LA DICTADURA FRANQUISTA

Capítol I Reparació i reconeixement

Article 20

Actuacions i mesures de reparació i reconeixement

1. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica, en el marc del Pla Autonòmic de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica establert a l'article 31, promourà mesures de reparació a les víctimes de la repressió, així com a les entitats que contribuïren a la defensa de la democràcia, mitjançant l'elaboració d'estudis, publicacions, jornades, homenatges, així com la construcció de monuments o altres elements, en el seu record i reconeixement.

2. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica col·laborarà amb els Consells Insulars, els Ajuntaments, la Universitat de les Illes Balears, altres institucions científiques i amb les entitats memorialistes i associacions de víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista, en accions de reparació i reconeixement de les víctimes de la repressió.

3. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica impulsarà actuacions per fer copartípeps de les mesures de reparació i reconeixement a les organitzacions que varen aprofitar-se dels treballs forçats en el seu benefici.

4. El Govern de les Illes Balears facilitarà als familiars que així ho sol·licitin la gestió i l'obtenció del certificat de reparació i reconeixement personal, de conformitat amb ~~que haurà d'expedir el Ministeri de Justícia sobre la base de~~ l'article 4 de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien els drets i s'estableixen mesures a favor de les persones que patiren persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura franquista. Aquest certificat de reparació i reconeixement personal tindrà valor per ser presentat davant qualsevol administració pública de les Illes Balears i de la resta de l'Estat, en els termes que estableixin les lleis en aquest darrer cas, per tal d'accedir a les ajudes de l'Estat com a víctima de la Guerra Civil repressió i la dictadura franquista, en els termes que s'hagin establert o es puguin establir per a aquestes víctimes.

5. Es reconeix la contribució de les associacions, fundacions, entitats acadèmiques i organitzacions en la preservació de la Memòria Democràtica i en la defensa dels drets de les víctimes de la repressió.

Parlament de les Illes Balears

6. Les associacions de víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista i les entitats memorialistes són reconegudes per aquesta Llei com a titulars d'interessos legítims col·lectius de les víctimes.

Article 21

Dia de record i homenatge a les víctimes de la Guerra Civil i la Dictadura i repressió franquista

1. Es declara el dia 29 d'octubre de 1977 com a data per al record del naixement del moviment democràtic preautonomista a les Illes Balears. ~~9 11 de novembre de cada any com a dia de record i homenatge a les víctimes de la Guerra Civil i la Dictadura i repressió franquista.~~

2. Les institucions públiques de les Illes Balears impulsaran en aquesta data actes de reconeixement i homenatge, amb l'objecte de mantenir la seva memòria i reivindicar els valors democràtics i la lluita per la llibertat.

Article 21 bis

Reparació jurídica de les víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista

1. De conformitat amb el conjunt de l'ordenament jurídic, que inclou normes tant de dret internacional com de dret intern, es declara la il·legalitat dels tribunals i dels procediments instruïts a les Illes Balears durant i en relació amb la Guerra Civil i la dictadura franquista fins 1978, per esser contraris a la llei i vulnerar les més elementals exigències del dret a un judici just.

2. Com a conseqüència de la il·legalitat declarada en l'apartat anterior, es dedueix la nul·litat de ple dret, originària o sobrevinguda, de totes les sentències i resolucions de les causes instruïdes de caràcter penal, civil i administratiu, dictades per raons polítiques a les Illes Balears pel règim franquista, incloent les sentències dels Consells de Guerra, Tribunals Populars, Tribunals de Responsabilitats Polítiques, Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme i Tribunal d'Ordre Públic (TOP), així com expedients de depuració del magisteri.

Capítol II

Tutela de la Memòria Democràtica

Article 22

Actes contraris a la Memòria Democràtica

En virtut d'aquesta Llei es considera contrari a la Memòria Democràtica:

1. L'exhibició pública d'escuts, insígnies, plaques, i altres objectes o mencions, com ara la guia de carrers, inscripcions i altres elements adossats a edificis públics o situats en la via pública, realitzats en commemoració, exaltació o enaltiment individual o col·lectiu de la revolta

Parlament de les Illes Balears

militar de 1936 i del franquisme, dels seus dirigents o de les organitzacions que van sustentar el règim dictatorial, es considera contrària a la Memòria Democràtica i a la dignitat de les víctimes.

2. La celebració d'actes i/o homenatges de qualsevol naturalesa que tinguin com a finalitat la commemoració, exaltació o enaltiment individual o col·lectiu de la revolta militar de 1936 i del franquisme, dels seus dirigents o de les organitzacions que van sustentar el règim dictatorial.

3. Promoure distincions o reconeixements de persones, entitats o organitzacions que van sustentar el règim dictatorial.

~~4. Altres actuacions no contemplades als punts anteriors, degudament motivades per la Comissió Tècnica de Memòria Democràtica, per atemptar contra la Memòria Democràtica i l'esperit d'aquesta Llei.~~

Article 23

Cens de símbols, llegendes i mencions franquistes

1. Quan els símbol, llegendes o mencions estiguin ubicats a llocs de titularitat estatal, aquests es continuaran regint per allò que disposa la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la que es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui patiren persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura i la seva destinació no podrà ser altra que l'establerta per la Comissió Tècnica d'Experts constituïda a tals efectes.

2. La Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtics de les Illes Balears Democràtica realitzarà en el termini de 12 mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei un Cens de símbols, llegendes i mencions que han de ser retirats o eliminats. Aquest serà presentat al Parlament i publicat en la pàgina web creada a tals efectes.

Article 24

Retirada de símbols, llegendes i mencions franquistes contràries a aquesta Llei

1. Les administracions Públiques de les Illes Balears, en l'exercici de les seves competències, adoptaran les mesures necessàries per procedir a la retirada o l'eliminació dels elements contraris a la Memòria Democràtica de les Illes Balears.

2. El Govern prendrà les mesures oportunes per a garantir la retirada d'escuts, insígnies, escultures, plaques i altres objectes o mencions commemoratives realitzats amb la finalitat de l'exaltació, personal o col·lectiva, de la revolta militar, la Guerra Civil i la repressió de la dictadura, sense perjudici de les actuacions que les víctimes de la repressió, els seus familiars o les entitats memorialistes puguin dur a terme.

3. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica inclourà en l'informe anual de seguiment previst a l'article 31 un apartat específic sobre

Parlament de les Illes Balears

el compliment de la retirada o l'eliminació dels elements contraris a la Memòria Democràtica de les Illes Balears.

4. En el cas de béns inclosos al Catàleg General del Patrimoni Històric de les Illes Balears, es requerirà prèviament a qualsevol intervenció sobre els mateixos, el compliment dels requisits exigits en el Títol II de la Llei 12/1998 de 21 de desembre del Patrimoni Històric de les Illes Balears.

5. Quan els elements contraris a la Memòria Democràtica estiguin col·locats en edificis de caràcter públic, les seves institucions o persones jurídiques titulars seran responsables de la seva retirada o eliminació.

6. Quan els elements contraris a la Memòria Democràtica estiguin col·locats en edificis de caràcter privat amb projecció a un espai o ús públic, les persones propietàries dels mateixos seran responsables de retirar-los o eliminar-los.

7. En cas que es pogués considerar que concorren raons artístiques o arquitectòniques per al manteniment dels elements contraris a la Memòria Democràtica, es demanarà l'assessorament tècnic de la Comissió Tècnica de Patrimoni Històric dels Consells Insulars i de la Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtics de les Illes Balears Democràtica.

8. No havent-se produït la retirada o eliminació dels elements a què es refereix aquest article, de manera voluntària, la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica, incoarà d'ofici el procediment per a la retirada dels elements esmentats.

9. La resolució per la qual s'acordi la retirada d'element contraris a la Memòria Democràtica recollirà el termini per realitzar la retirada dels elements i serà executiva, sense perjudici dels recursos que puguin interposar-se.

10. En tot cas, es donarà tràmit d'audiència als interessats interessants per un termini màxim de quinze dies hàbils. La resolució que finalitzi el procediment haurà de dictar-se i notificar-se en el termini de tres mesos comptats a partir del dia de l'acord d'inici. Transcorregut aquest termini, es produirà la caducitat del procediment.

11. Transcorregut el termini donat sense que s'hagi procedit a la retirada de tals elements, l'administració del Govern de les Illes Balears o altra administració col·laboradora podrà efectuar la retirada subsidiàriament.

Article 25

Anul·lació de distincions, nomenaments, títols i honors institucionals

Les administracions públiques de les Illes Balears procediran, en el termini d'un any a partir de la publicació d'aquesta Llei, a revisar i invalidar totes les distincions, els nomenaments, els títols i els honors institucionals i

Parlament de les Illes Balears

d'altres formes de reconeixement de persones que participaren en el bàndol colpista i/o activament en durant la repressió durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, procedint-se en aquest termini a realitzar les diligències oportunes que ho certifiquin. Aquestes certificacions seran fetes públiques per les diferents administracions i seran trameses al Govern d'Espanya.

Article 26

Privació d'ajudes i subvencions públiques

1. El Govern de les Illes Balears no subvencionarà, bonificarà o prestarà ajudes públiques, a aquelles persones físiques o jurídiques, públiques o privades, sancionades per resolució administrativa ferma, d'acord amb el que estableix el títol VI d'aquesta Llei.

2. El Govern de les Illes Balears en cap cas no podrà atorgar ajudes que tinguin per objecte la realització d'una activitat o el compliment d'una finalitat que atempti, encoratgi o toleri pràctiques contràries a la Memòria Democràtica contemplades en el títol III d'aquesta Llei.

3. En les bases de cadascuna de les convocatòries de les subvencions públiques del Govern de les Illes Balears s'incorporarà, com un supòsit de pèrdua del dret al cobrament de la subvenció i del seu reintegrament, que la subvenció sigui destinada a la realització d'una activitat, o al compliment d'una finalitat prohibida en el títol III d'aquesta Llei.

Capítol III

Crims contra la humanitat

Article 27

Crims contra la humanitat

1. El Govern de les Illes Balears exigirà i posarà tots els mitjans disponibles per tal d'aconseguir l'aplicació pels poders públics a les Illes Balears les resolucions de les Nacions Unides sobre crims contra la humanitat del règim franquista.

2. El Govern de les Illes Balears i els Consells Insulars es personaran davant les institucions judicials pertinents davant les violacions de drets humans, desaparicions forçades, consells de guerra, afusellaments, etc., que varen tenir lloc durant la repressió i Dictadura franquista.

TÍTOL IV

GARANTIES DE NO-REPETICIÓ

Article 28

Investigació científica i divulgació

Amb l'objecte d'avançar en l'estudi i coneixement científic de la Memòria Democràtica de les Illes Balears, el Govern promourà projectes

Parlament de les Illes Balears

d'investigació i divulgació en què podran participar les Universitats, centres de professors, entitats memorialistes i associacions de víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista de les Illes Balears, investigadors particulars, partits polítics, sindicats, fundacions i d'altres, d'acord amb el Pla Autonòmic de Memòria i **Reconeixement Democràtics Democràtica**.

Article 29

Actuacions en matèria de l'ensenyament no universitari

1. Per enfortir els valors democràtics, la Conselleria competent en matèria d'Educació promourà la inclusió de continguts i la realització d'activitats curriculars i extracurriculars sobre la Memòria Democràtica a l'Educació Obligatoria, del Batxillerat i l'Ensenyament de Persones Adultes.

2. Amb l'objectiu de reforçar el professorat en les eines conceptuals i metodològiques adients, la Conselleria d'Educació i Universitat incorporarà als plans de formació del professorat l'actualització científica, didàctica i pedagògica, en relació amb el tractament escolar de la Memòria Democràtica de les Illes Balears.

TÍTOL V

ACTUACIÓ I ORGANITZACIÓ ADMINISTRATIVA

Capítol I

Planificació i seguiment

Article 30

Comissió Tècnica de Memòria i **Reconeixement Democràtics Democràtica**

1. Depenent de la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica es constituirà en el termini de tres mesos a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, la Comissió Tècnica de Memòria i **Reconeixement Democràtics Democràtica** que tindrà les següents funcions:

a) Impulsar i coordinar les actuacions de les associacions, institucions acadèmiques i administracions o ens públics, de les Illes Balears o d'altres indrets de l'Estat, en compliment d'aquesta Llei i de la Llei 52/2007.

b) Elaborar els informes pel procediment d'inscripció als Espai i Itineraris de la Memòria i **Reconeixement Democràtics Democràtica**.

c) Elaborar el Catàleg d'Espais i Itineraris per la Memòria i **Reconeixement Democràtics Democràtica** de les Illes Balears i fer-lo públic, pel seu coneixement i difusió. Per fer efectiva aquesta funció, es coordinarà amb la Comissió Tècnica de Desapareguts i Fosses prevista a la Llei 10/2016, de 13 de juny, per a la recuperació de persones desaparegudes durant la Guerra Civil i el franquisme.

d) Col·laborar en la confecció del Cens de **Víctimes la Memòria**.

Parlament de les Illes Balears

e) Elaborar i aprovar el Pla Autonòmic de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica.

f) Elaborar i aprovar els plans anuals.

g) Avaluar i fer els seguiments corresponents per l'aplicació d'aquesta Llei així com participar en el desenvolupament normatiu i aprovació de les recomanacions oportunes en matèria de Memòria Democràtica.

~~h) Proposar al Govern de les Illes Balears la personació davant les instàncies judicials pertinents davant les violacions de drets humans, desaparicions forçades, consells de guerra, execucions extrajudicial, afusellaments, etc., durant la repressió i dictadura franquista.~~

2. Les despeses derivades de les actuacions descrites en aquesta Llei d'aquestes actuacions seran a càrrec del Govern de les Illes Balears, d'acord amb el pla anual elaborat i les disponibilitats pressupostàries. Les altres administracions, institucions públiques i entitats privades podran col·laborar-hi econòmicament a través dels convenis o acords que es puguin establir.

3. La composició de la Comissió serà la següent:

a) El Conseller o la Consellera competent en matèria de Memòria Democràtica, o la persona en qui delegui, que presidirà la Comissió i la representarà davant les institucions, administracions i entitats privades que desenvolupin les tasques relacionades amb aquesta Llei.

b) El Director General o la Directora General competent en matèria de memòria democràtica, o la persona en qui delegui, que suplirà la Presidència de la Comissió en cas d'absència, malaltia o vacant.

c) Dues persones representants de la Conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

d) Una persona representant de cada un dels Consells Insulars.

e) Una persona representant de cada illa de les associacions memorialistes i de víctimes ~~una de les entitats, d'àmbit insular,~~ que incloguin el desenvolupament de les activitats regulades per aquesta Llei entre les seves finalitats estatutàries.

f) Dues persones proposades per la Federació d'Entitats Locals de les Illes Balears (FELIB), en representació dels ajuntaments.

g) Una persona designada per la Direcció General competent en matèria de Memòria Democràtica, que actuarà com a Secretaria de la Comissió, amb veu i sense vot, qui farà les convocatòries de les sessions, aixecarà les actes i, si escau, estendrà certificacions dels acords adoptats.

Parlament de les Illes Balears

g bis) Dues persones nomenades per la UIB.

h) La Comissió podrà convidar a formar part de la mateixa, amb veu i sense vot, a persones de reconegut prestigi en els camps de la història contemporània, la filosofia o el dret amb la funció d'assessorament i assistència tècnica.

Article 31

Pla Autonòmic de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica i plans anuals

1. El Pla Autonòmic de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica integrarà les accions específiques adreçades a la consecució dels objectius d'aquesta Llei.

2. El Pla Autonòmic de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica té una vigència màxima de quatre anys, ha de ser avaluats cada dos anys i, si escau, han d'establir mesures correctores. També, es determinaran els recursos financers indicatius per a la seva execució.

Article 32

Informe anual de seguiment de les actuacions en matèria de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica

1. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica realitzarà anualment un informe de les actuacions contemplades a l'article 31. L'informe contendrà un apartat específic de les actuacions desenvolupades pels Consells Insulars i els Ajuntaments de les Illes Balears.

2. Per a l'elaboració de l'informe anual les Conselleries i els seus ens instrumentals col·laboraran amb la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica, facilitant la informació necessària.

3. L'informe anual es remetrà a la Comissió Parlamentària corresponent als efectes de la seva valoració.

Capítol II

Col·laboració i cooperació administrativa

Article 33

Col·laboració amb els Consells Insulars i Entitats Locals

1. Els Consells Insulars i les Entitats Locals de Balears en l'exercici de les seves competències, contribuiran en la consecució dels objectius i finalitats expressats en aquesta Llei.

2. La Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica col·laborarà amb els Consells Insulars i Entitats Locals en l'impuls del

Parlament de les Illes Balears

coneixement, la commemoració, el reconeixement, el foment i la divulgació de la Memòria Democràtica.

3. El Govern de les Illes Balears establirà convenis de col·laboració o altres fórmules de cooperació econòmica amb els Consells Insulars i Ajuntaments a efectes d'impulsar els objectius d'aquesta Llei.

4. Quan un Consell Insular o Entitat Local incompleixi les obligacions recollides en aquesta Llei, la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica li recordarà el seu compliment, concedint el termini d'un mes a tal efecte. Si transcorregut aquest termini, l'incompliment persistís, la Conselleria adoptarà les mesures necessàries pel compliment de l'obligació, establertes al procediment sancionador.

TÍTOL VI RÈGIM SANCIONADOR

Article 34 Règim jurídic

Les accions o omissions que suposin incompliment de les obligacions establertes en aquesta Llei seran sancionades conforme a allò previst en aquest títol, sense perjudici d'altres responsabilitat que poguessin concórrer.

Article 35 Responsables

Serán responsables, com a autors, les persones físiques o jurídiques que dolosament o imprudent realitzin accions o omissions contràries a aquesta Llei.

En el seu cas, seran responsables solidaris de les infraccions previstes en aquesta Llei aquells que haguessin ordenat o cooperat necessàriament per la realització de tals accions o omissions.

Article 36 Infraccions

Les infraccions es classifiquen en lleus, greus i molt greus.

1. Són infraccions lleus:

a) Impedir la visita pública als Espais de la Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica de les Illes Balears.

b) Fer cas omís a l'obertura d'Arxius relacionats amb la Guerra Civil i Dictadura.

Parlament de les Illes Balears

c) L'incompliment de requisits, obligacions o prohibicions establertes en aquesta Llei no tipificats a cap dels apartats anterior d'aquest article.

2. Són infraccions greus:

a) Incomplir la prohibició d'exhibir públicament escuts, insígnies, plaques i altres objectes o mencions, com ara la guia de carrers, i altres inscripcions o elements commemoratius o d'exaltació o enaltiment individual o col·lectiu del franquisme, dels seus dirigents o de les organitzacions que sustentaren el règim dictatorial.

b) Les manifestacions o exhibicions per part de representants públics i funcionaris de l'administració de la Comunitat Autònoma que enalteixen o facin apologia del cop militar de 1936, la Guerra Civil i la Dictadura.

c) Incomplir els deures de conservació i manteniment, així com no col·laborar o entorpir en la gestió dels Espais de ~~per a~~ la Memòria i Reconeixement Democràtics ~~Democràtica~~ de les Illes Balears.

3. Són infraccions molt greus:

a) La realització de danys a espais o mobiliari dels Espais de la Memòria i Reconeixement Democràtics ~~Democràtica~~ de les Illes Balears.

b) Incomplir l'ordre de retirada d'escuts, insígnies, escultures, plaques i altres objectes o mencions, com la guia de carrers, i altres inscripcions o elements, commemoratius o d'exaltació, enaltiment individual o col·lectiu del franquisme, dels seus dirigents o de les organitzacions que sustentaren el règim dictatorial.

c) La realització de qualsevol obra o intervenció en un Espai de la Memòria i Reconeixement Democràtics ~~Democràtica~~ de les Illes Balears sense autorització.

Article 37

Agreujament de la qualificació

1. En cas de reincidència, les infraccions qualificades inicialment com a lleus passaran a qualificar-se de greus i les qualificades com a greus passaran a ser molt greus.

2. Existirà reincidència quan en el termini d'un any es cometi més d'una infracció de la mateixa naturalesa quan així hagi estat declarat per resolució administrativa ferma.

Article 38

Sancions

1. Les infraccions tipificades en aquesta llei es podran sancionar amb sancions pecuniàries i no pecuniàries.

Parlament de les Illes Balears

2. Les sancions pecuniàries consistiran en multes de quanties compreses entre els següents imports en funció de la gravetat de la infracció:

- a) Per a infraccions molt greus: multa entre 10.001 a 150.000 euros.
- b) Per a infraccions greus: multa entre 2.001 a 10.000 euros.
- c) Per a Infraccions lleus: multa entre 200 i 2.000 euros.

3. Les no pecuniàries seran sancions accessòries i consistiran en la pèrdua del dret a obtenir subvencions, bonificacions o ajudes públiques en matèria de memòria i reconeixement democràtics democràtica per un període màxim de dos, tres o cinc anys en cas d'infraccions lleus, greus o molt greus, respectivament, i en el reintegrament total o parcial de la subvenció en matèria de memòria i reconeixement democràtics democràtica concedida. Per a la imposició i graduació d'aquestes sancions accessòries, caldrà ajustar-se a la gravetat dels fets i la seva repercussió, d'acord amb el principi de proporcionalitat.

Article 39

Potestat sancionadora Procediment sancionador

1. Serà pública l'acció per denunciar les infraccions en matèria de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica.

2. Les autoritats que tinguin coneixement d'actuacions que puguin constituir infracció conforme al previst a aquesta Llei, estaran obligades a comunicar-ho a la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica.

3. La incoació del procediment es realitzarà per acord de la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica d'ofici o a instància de part, en la forma que reglamentàriament es determini. Si no hi ha legislació específica aplicable, el procediment per incoar i tramitar els expedients administratius sancionadors ha de ser el que estableix el Decret 14/1994, de 10 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament del procediment que s'ha de seguir en l'exercici de la potestat sancionadora a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, o la norma que el substitueixi, i també els principis que estableixi la legislació bàsica estatal i autonòmica relatius al règim jurídic i al procediment administratiu de les administracions públiques i del sector públic.

4. Per a la imposició de les sancions establertes en aquest títol, se seguiran les disposicions de procediment previstes en la normativa, en matèria de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu sancionador.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Disposició addicional primera

Parlament de les Illes Balears

Anul·lació de judicis

El Govern de les Illes Balears sol·licitarà a l'Estat Espanyol la nul·litat de tots els judicis a ciutadans i ciutadanes de les nostres illes realitzats per tribunals militars i/o civils a les Illes Balears per causa de motius polítics vinculats a la República, la Guerra Civil o la lluita en defensa de la democràcia durant la Dictadura o la Transició, incloent l'anul·lació de les sentències dels Consells de Guerra, Tribunals de Responsabilitats Polítiques, Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme i Tribunal d'Ordre Públic (TOP), així com expedients de depuració del magisteri.

Disposició addicional primera segona Desaparició de fons documentals

1. En el termini d'un any des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, es designarà, mitjançant l'Acord de la Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtics Democràtica, un comitè de feina que realitzarà una investigació sobre la desaparició de fons documentals públics i de béns destruïts, confiscats o robats a les Illes Balears durant el període de Memòria Democràtica. Les conclusions d'aquesta investigació seran públiques.

2. El Govern de les Illes Balears realitzarà les gestions necessàries davant l'Administració de l'Estat per tal de sol·licitar o aconseguir que la documentació relativa a la Memòria Democràtica de les Illes Balears de titularitat estatal passi a ser gestionada pel ~~emprenrà les accions necessàries, per tal que el Patrimoni Documental pertanyent a l'Administració de l'Estat en relació amb la Memòria Democràtica de les Illes Balears es retorni al~~ Govern de les Illes Balears, a excepció dels Arxius judicials que es regeixen per la seva normativa específica.

3. El Govern de les Illes Balears impulsarà les mesures necessàries, en col·laboració amb les Administracions Públiques, per a la recuperació del Patrimoni Documental vinculat a la Memòria Democràtica ~~desaparegut, confiscat o robat~~ durant la Guerra Civil i la Dictadura franquista, sense perjudici del compliment de l'article 20 de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor de qui va patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura, ~~sempre tenint present el principi de la titularitat dels arxius.~~

Disposició addicional segona tercera Inscripció en el Registre Civil de la defunció de les víctimes

El Govern de les Illes Balears impulsarà la inscripció de defunció de les víctimes desaparegudes, de conformitat amb el que disposa la disposició addicional vuitena de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil.

Disposició addicional tercera quarta Desaparició forçada d'infants

Parlament de les Illes Balears

El Govern de les Illes Balears en col·laboració amb altres administracions i organismes, examinarà la desaparició forçada d'infants ~~ocorreguts~~ durant la Guerra Civil i la Dictadura franquista, impulsant els procediments legals que permeten investigar i conèixer tota la veritat sobre aquests delictes qualificats per la Comissió de Nacions Unides en el seu informe sobre persones desaparegudes com de lesa humanitat, dotant de cobertura jurídica, psicològica i assistencial a les víctimes.

Disposició addicional ~~quarta~~ ~~cinquena~~ Recursos humans i materials

Per desenvolupar les polítiques i accions que preveu aquesta Llei, la Conselleria competent en matèria de Memòria Democràtica ha d'indicar, en la seva relació de llocs de treball, la dotació de recursos humans i materials que afecti la prestació dels serveis que desenvoluparan dites polítiques i accions.

Disposició addicional ~~cinquena~~ Adaptació a les lleis bàsiques

1. Tots els registres oficials i procediments electrònics d'inscripció previstos en aquesta Llei es duran a terme d'acord amb les Lleis 39/2015, d'1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques i de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de Règim Jurídic del Sector Públic.

2. L'exercici de la potestat sancionadora es durà a terme d'acord amb les Lleis 39/2015, d'1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques i de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de Règim Jurídic del Sector Públic i conseqüentment, s'aplicaran les reduccions de les quanties previstes a l'article 85 de la Llei 39/2015.

Disposició addicional ~~sisena~~ Relacions interadministratives

Les previsions establertes a l'article 15.3 d'aquesta Llei no afectaran als terrenys o immobles de titularitat estatal, que es regeixen conforme als principis generals de les relacions interadministratives previstos a la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de Règim Jurídic del Sector Públic.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Disposició derogatòria única Derogació normativa

Queden derogades totes aquelles disposicions del mateix rang o d'un rang inferior el contingut de les quals s'oposen al que disposa aquesta llei.

DISPOSICIONS FINALS

Parlament de les Illes Balears

Disposició final primera

Modificació de l'article 10 del Decret Legislatiu 2/2005, de 28 de Desembre, pel que s'aprova el Text Refós de la Llei de Subvencions

D'acord amb el previst en la Llei de Memòria Democràtica de les Illes Balears, no podran ser beneficiaris de subvencions **durant un termini de cinc anys** aquelles persones físiques o jurídiques sancionades per resolució administrativa ferma per atemptar, encoratjar o tolerar pràctiques en contra de la Memòria Democràtica de les Illes Balears.

Disposició final segona

Adaptació legislativa

El Govern de les Illes Balears revisarà en el termini de dos anys la Llei 12/1998, del Patrimoni Històric de les Illes Balears i la Llei 4/2003 de 26 de març, de museus de les Illes Balears, així com la normativa en matèria d'ordenació del territori, urbanisme i el Decret 14/1994, de 10 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament del procediment que s'ha de seguir en l'exercici de la potestat sancionadora a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears a allò que disposa aquesta Llei, per adaptar el seu contingut a aquesta Llei.

Disposició final tercera

Desenvolupament reglamentari

S'habilita el Govern de les Illes Balears per dictar quantes disposicions reglamentàries exigeixin l'aplicació i el desenvolupament d'aquesta Llei.

Disposició final quarta

Entrada en vigor

Aquesta Llei entrarà en vigor el dia següent de la seva publicació en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I

El restabliment de la democràcia, després de quaranta anys de Dictadura, ha estat una fita transcendental de la nostra història recent i un dels grans èxits de la Transició al nostre país.

La transformació de les institucions, de la societat civil i el recorregut de tres dècades des de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia a les Illes Balears ens permet abordar la relació amb la història de la nostra democràcia des de la convicció que conèixer-la **nostra Memòria Democràtica** ~~des de la convicció que recuperar-la~~ és la millor garantia de no repetir les errades del passat i, per tant, d'assegurar el nostre futur sobre els pilars de la pau, la llibertat i la convivència. ~~Tots aquests anys han transcorregut~~

Parlament de les Illes Balears

~~sense haver recuperat completament aquesta memòria i, especialment, sense haver reconegut aquelles persones que defensaren la legalitat republicana davant el feixisme.~~

~~La democràcia és una conquesta de la ciutadania i, per tant, cal conèixer d'on venim, commemorar aquesta conquesta, difondre els seus valors i preservar-la davant les amenaces de totalitarisme que, en el passat i en el present, l'envolten. conèixer-la, commemorar-la, difondre-la i preservar-la. Un element comú de la memòria col·lectiva ha de ser el de reconèixer persones i entitats que han contribuït que avui podem gaudir d'una democràcia. Des de les persones i entitats que varen defensar la legalitat de la II República a aquelles que lluitaren activament pel restabliment de la democràcia i per l'aprovació del nostre Estatut d'Autonomia.~~

~~En aquest sentit, un element comú dels països democràtics és el reconeixement institucional i social a les persones, col·lectius i entitats que han contribuït perquè avui es pugui gaudir d'una democràcia. Recuperar el llegat democràtic d'aquestes persones i entitats, que en molts casos han estat represaliades, s'entén com una afirmació de les llibertats democràtiques i com a voluntat de consolidar un futur comú de convivència, concòrdia i pau.~~

~~En la nostra Comunitat tenim un deute pendent amb les persones i entitats que varen impulsar i defensar la democràcia durant la II República amb aquelles que patiren repressió durant la Guerra Civil i la dictadura, i així mateix, amb aquelles que lluitaren activament pel restabliment de la democràcia durant la dictadura franquista i la Transició fins l'aprovació del nostre Estatut d'Autonomia i que en molts casos també varen ser represaliades.~~

~~Per això, aquesta Llei té per objecte el reconeixement i la garantia dels drets a la reparació, a la veritat i a la justícia de totes les víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista. Així mateix, amb aquesta Llei el Parlament de les Illes Balears condemna per primera vegada la dictadura franquista i rebutja qualsevol totalitarisme i règim antidemocràtic. Només des d'aquesta premissa democràtica podem restablir la memòria de les víctimes.~~

II

La repressió durant la Guerra Civil

~~Una característica comuna a tots els conflictes bèl·lics i, molt singularment, a les guerres civils, és la pràctica de represàlies contra les persones identificades amb el bàndol oposat. En el cas de la Guerra Civil espanyola (1936-1939), a més dels crims de guerra que es cometeren tant entre combatents com contra la població civil, la deshumanització de l'adversari propicià una violència política que assolí uns nivells molt greus, premonitoris dels crims contra la humanitat que sacsejarien el món en els anys de la Segona Guerra Mundial (1939-1945). També a les Illes Balears,~~

Parlament de les Illes Balears

encara que l'activitat militar fos relativament escassa (desembarcament republicà a Mallorca i a les Pitiüses -agost-setembre de 1936- i ocupació de Menorca -febrer de 1939-) es va exercir una repressió contra els desafectes d'un bàndol i l'altre que amb questa Llei es vol conèixer, reconèixer i reparar, en la mesura del que és possible per a una comunitat autònoma, sense renunciar a reclamar les mesures de justícia que pertocquen a les víctimes de violacions de drets humans i del dret humanitari.

A l'hora de conèixer i reconèixer la repressió practicada durant la Guerra Civil a les Illes Balears, hom pot trobar coincidències significatives, però també diferències importants, que en cap cas justifiquen actuacions que implicaren patiments terribles de víctimes innocents. Tot i això, aquestes diferències, donades pel context de vencedors i vençuts i la imposició d'una dictadura, són les que provocaren la discriminació que ha patit el col·lectiu de víctimes del franquisme i la normativa que en els darrers anys ha intentat reparar aquest col·lectiu i garantir els seus drets a la justícia, a la veritat i a la reparació. En tot cas, una sola mort per raons ideològiques és un fracàs de la societat i la víctima i els seus familiars mereixen el reconeixement dels seus conciutadans.

A les Illes Balears, els franquistes exerciren durant pràcticament tota la guerra el comandament de Mallorca, Eivissa i Formentera, mentre que els republicans controlaren Menorca i, durant un breu període, les Pitiüses. Malgrat no ser una zona de combat excepte durant unes poques setmanes, la violència tingué a les Illes un gran impacte. Amb aquesta Llei es pretén aprofundir en el coneixement de la magnitud de les víctimes i constituir un cens institucional com a primera mesura de reconeixement i reparació.

Aquesta violència començà amb execucions sumàries practicades en una i altra zona que es retroalimentaren. Durant el juliol de 1936 constituïren un fenomen aïllat i les actuacions contra els desafectes es centraren principalment en detencions, pallisses, tortures i amenaces. A partir de l'agost s'inicià una espiral de terror fins al primer trimestre de 1937, quan tingueren lloc detencions massives i centenar d'afusellaments realitzats al marge de qualsevol tràmit judicial i de forma massiva i sistemàtica. En el cas dels republicans de Menorca l'etapa repressiva més dura consistent en desenes de morts atribuïbles a represàlies va concloure el desembre de 1936, en restablir-se l'ordre intern amb la designació d'un nou cap militar de l'illa. En zona franquista, els afusellaments extrajudicials efectuats principalment per elements feixistes persistiren fins a la primavera de 1937 i la justícia militar continuà fins als anys quaranta dictant centenars de sentències de mort, en uns consells de guerra mancats de les més elementals garanties jurídiques.

El reconeixement a les víctimes de la repressió viscuda durant la Guerra Civil ha estat parcial, dispers i condicionat a les distintes etapes històriques i polítiques posteriors a la Guerra Civil. Les víctimes de la repressió franquista durant la Guerra Civil i en la immediata postguerra no van tenir cap reparació fins la Transició, amb unes primeres pensions i indemnitzacions que arribaren tard per a moltes d'elles. El 2007 es va

Parlament de les Illes Balears

intentar tancar el capítol de reparacions i reconeixements amb la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura.

Amb aquesta Llei de Memòria i Reconeixement Democràtics es pretén recordar i reconèixer totes les víctimes de la repressió durant la Guerra Civil a les Illes Balears. Es tracta de la primera mostra de reparació i solidaritat amb el conjunt de víctimes i els seus familiars duita a terme per les institucions democràtiques d'aquesta Comunitat i feta amb independència de quin fou en cada cas el mòbil ideològic de la repressió i de si la víctima s'havia manifestat o no políticament.

Convé no oblidar, d'altra banda, que la primera víctima del cop d'Estat del 18 de juliol va ser la democràcia, i amb ella, les persones, les entitats i els col·lectius que s'havien significat a favor de la democràcia o s'havien identificat amb les institucions i els valors democràtics.

Per això és important, des de les institucions democràtiques actuals, conèixer quin va ser el cost humà del cop d'estat i de la Guerra Civil a les Illes Balears i, així mateix, reconèixer aquest cost humà amb nom i llinatges i fent memòria de qui va patir repressió durant la Guerra Civil, com a garanties de no repetició i com a una forma de reparació prevista en els *Principis i directrius bàsiques de Nacions Unides sobre el dret de les víctimes de violacions de les normes internacionals de drets humans i del dret humanitari a interposar recursos i obtenir reparacions* (Resolució 2005/35 de la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides, de 19 d'abril de 2005). D'aquests Principis de Nacions Unides s'extreu el concepte de víctima que s'empara als efectes d'aquesta Llei.

Aquesta és la memòria i el reconeixement democràtics de les víctimes de la Guerra Civil i la dictadura franquista que proposa aquesta Llei i que li dona nom: una memòria col·lectiva que té com a referents la democràcia però també el cost personal que ha tingut assolir-la en el temps, per difondre'n l'exemple i els valors d'aquestes persones a les generacions futures així com el propòsit de no caure en les errades i els abusos del passat.

III

Repressió durant la dictadura franquista i en la clandestinitat

El personal docent durant la Guerra Civil i la Dictadura va patir un procés sistemàtic de depuració militar i civil emparat en la legislació franquista que, a través primer de les autoritats militars, i després de la Comissió de Depuració Provincial, els va apartar de l'ensenyament per la seva ideologia i els seus principis i valors democràtics.

Així mateix, durant tota la Dictadura i el principi de la Transició es va exercir una dura repressió per raons d'orientació sexual o identitat de gènere, amb tractaments contraris als drets humans com a conseqüència de

Parlament de les Illes Balears

l'aplicació de la "Ley de Vagos y Maleantes" y la "Ley de Peligrosidad Social".

Durant els anys de la dictadura franquista (1939-1975) hi hagué a les Illes Balears un moviment de resistència democràtica de proporcions modestes, però en absolut menyspreable. En els anys quaranta s'estructuraren grups que establiren xarxes de suport als presos i les seves famílies, editaren periòdics clandestins, distribuïren propaganda o col·laboraren amb els serveis diplomàtics aliats.

A l'interior i a l'exili, intel·lectuals de totes les Illes treballaren per la conservació dels valors democràtics universals i la nostra identitat cultural i lingüística. Exiliats republicans balears lluitaren durant la Segona Guerra Mundial al costat de la causa de les democràcies antifeixistes i per aquest motiu patiren deportació als camps de concentració nazis.

Malgrat la interrupció parcial de l'activisme opositor ocasionat per l'accentuació de la repressió franquista (en especial, les detencions de 1948) i l'inici de la guerra freda, des del decenni dels seixanta sorgiren fins i tot dins del règim, algunes veus moderades que iniciaren una evolució ideològica cap a la democràcia i un nou antifranquisme que eixamplà la seva presència social en els darrers temps de la dictadura amb múltiples àmbits d'actuació: des de l'actuació dels partits polítics clandestins fins a les primeres passes del moviment veïnal o feminista, passant pel compromís social i polític de sectors considerables de l'Església catòlica, els militars demòcrates, els sindicalistes, els periodistes, els intel·lectuals o els estudiants universitaris. Com a conseqüència, a les Illes Balears també hi hagué un nombre rellevant de ciutadans detinguts, processats, torturats, empresonats, i depurats pel seu compromís democràtic antifranquista. Aquestes persones, pertanyents a ideologies polítiques molt variades, no només contribuïren amb la seva lluita a què la dictadura franquista no pogués persistir molt més enllà de la mort del dictador, sinó que en l'etapa posterior van constituir un poderós referent moral per a la nostra societat. Amb aquesta Llei es reconeix el moviment democràtic antifranquista i les persones que en formaren part, moltes d'elles patint-ne represàlies, com a una peça imprescindible del retorn de la democràcia, del procés de Transició i de la democràcia actual a les Illes Balears.

IV

La memòria de les dones

També és objecte d'aquesta Llei reconèixer la memòria democràtica de les dones i condemnar la violència i la repressió exercida contra elles relacionada amb la Guerra Civil i la dictadura franquista pel fet de ser dones.

Els avenços socials i les conquestes assolides en igualtat durant la II República es varen veure truncats amb el cop militar i la dictadura franquista, que va imposar el seu model femení al servei del règim. Durant la guerra i en la immediata postguerra, les dones van patir una humiliació

Parlament de les Illes Balears

pública i uns càstigs que no s'aplicaven als homes, com separar-les dels seus fills, rapar-les el cap, enviar-les a netejar les casernes dels militar, o fer-les beure oli de ricí i obligar-les a passejar pels carrers del seu poble.

En els darrers anys s'ha investigat i s'ha donat a conèixer l'impacte de la II República, de la Guerra Civil i de la dictadura en les dones així com el seu rol actiu (com a polítiques, sindicalistes, mestres, milicianes o militants antifranquistes, entre altres) o passiu, com a víctimes d'abusos i violacions de drets humans i del dret humanitari, en aquest període. Cal continuar investigant des de la perspectiva de gènere les conseqüències de la guerra i de la repressió en les dones en els aspectes polític, social, religiós i educatiu i l'impacte en l'àmbit públic i privat, i impulsar els reconeixements públics necessaris per reconèixer el llegat democràtic de les dones.

V

Marc jurídic internacional i estatal

L'Organització de Nacions Unides en la Resolució 2004/72, de la Comissió de Drets Humans, "Conjunt de principis actualitzat per a la protecció i la promoció dels drets humans per mitjà de la lluita contra la impunitat", va establir que els estats han d'adoptar mesures eficaces per lluitar contra la impunitat i per garantir el dret inalienable a la veritat, el deure de recordar i el dret a saber. El principi tercer sobre el deure de recordar proclama: "El coneixement per un poble de la història de la seva opressió forma part del seu patrimoni i, per això, s'ha de conservar adoptant mesures adequades per aconseguir el deure de recordar que incumbeix a l'Estat, per preservar els arxius i altres proves relatives a violacions dels drets humans i el dret humanitari i per facilitar el coneixement de tals violacions. Aquestes mesures han d'estar encaminades a preservar de l'oblit la memòria col·lectiva i, en particular, evitar que sorgeixin tesis revisionistes i negacionistes".

A Espanya, la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura, sosté que el Govern d'Espanya "establirà el marc institucional que impulsi les polítiques públiques relatives a la conservació i foment de la Memòria Democràtica". Des de llavors, algunes comunitats autònomes han adoptat normes que garanteixen i estableixen mesures per desenvolupar allò que s'ha previst en aquesta Llei. En concret, la Llei de Catalunya 13/2007, de 31 d'octubre, del Memorial Democràtic; la Llei de Catalunya 10/2009, de 30 de juny, sobre la localització i identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, i la dignificació de les fosses comunes; la Llei Foral de Navarra 33/2013, de 26 de novembre, de reconeixement i reparació moral de les ciutadanes i ciutadans navarresos assassinats i víctimes de la repressió arran del cop militar de 1936; la Llei del País Basc 4/2014, de 27 de novembre, de creació de l'Institut de la Memòria, Convivència i els Drets Humans i la Llei 2/2017, de 28 de març, de Memòria

Parlament de les Illes Balears

Història i Democràtica d'Andalusia. Totes elles serveixen d'inspiració i model.

A la nostra Comunitat s'han realitzat fins ara actuacions a nivell municipal i insular i s'han signat convenis per part del Govern de les Illes Balears amb les associacions Memòria de Mallorca, el novembre de 2010 i el Fòrum per la Memòria d'Eivissa i Formentera el març de 2011, per elaborar els Mapes de Fosses a les illes de Mallorca, Eivissa i Formentera. El 2016 el Parlament balear va aprovar per unanimitat la Llei 10/2016, de 13 de juny, per a la recuperació de persones desaparegudes durant la Guerra Civil i el franquisme, que ha dotat a la Comunitat Autònoma de les competències en matèria d'exhumacions.

En el marc dels Principis i les recomanacions de Nacions Unides esmentats i dels convenis internacionals subscrits per Espanya, es pretén continuar la reparació deguda a les víctimes de la Guerra Civil i la dictadura iniciada amb la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura, i la Llei balear de recuperació de persones desaparegudes durant la Guerra Civil i el franquisme, amb l'objectiu que les víctimes de la Guerra Civil i de la dictadura franquista a les Illes Balears, i els seus descendents, tinguin reconeguts uns drets i uns instruments per fer-los efectius davant les administracions públiques de la nostra comunitat autònoma.

També en atenció a les víctimes i llurs familiars i com a una forma de reparació, cal que una norma amb rang de llei constati i declari definitivament la nul·litat de tots els processos per motius polítics i ideològics aplicats durant la Guerra Civil i la dictadura pel procediment dels consells de guerra perquè van constituir intencionalment un mitjà de repressió polític i vulneraren les competències i la legalitat aleshores vigent, també respecte als delictes tipificats, el procediments seguits i les garanties processals que eren exigibles. Les sancions i condemnes varen tenir greus conseqüències, inclosa la pena de mort, anys d'empresonament, inhabilitacions gairebé de per vida, confiscacions i multes. Amb aquesta Llei, el Parlament de les Illes Balears constata i declara la nul·litat de les sentències i resolucions i la il·legalitat dels òrgans i tribunals que les van dictar, per la naturalesa, composició i actuació d'aquests òrgans i tribunals, que no poden ser considerats òrgans jurisdiccionals que dictaren sentències sinó simples actuacions de fet que han de ser considerades nul·les: aquests òrgans no respectaren les més mínimes garanties d'imparcialitat, dret de defensa i cosa jutjada de les seves resolucions, ni gaudien d'independència de la resta de poders de l'Estat, com a mínim en el sentit que existeixi una atribució genèrica mínimament nacional pel poder de jutjar a un òrgan suficientment individualitzat.

Aquells processos polítics contraris a la legalitat es van mantenir més enllà de la mort del dictador en consells de guerra per causes de caràcter polític amb infracció dels drets fonamentals de moltes persones, que hi van ésser injustament sotmeses i, arran d'aquests, algunes d'elles executades.

Parlament de les Illes Balears

L'estat democràtic té un deute pendent amb totes les dones i els homes que varen ser víctimes de la violència i la repressió del règim franquista. Es torna imperatiu per a les institucions públiques de les Illes Balears recordar el nostre bagatge, per tal prevenir el totalitarisme i forjar una identitat ciutadana basada en la cultura democràtica i el respecte als drets humans.

L'Organització de Nacions Unides en la Resolució 2004/72, de la Comissió de Drets Humans: "Conjunt de principis actualitzat per a la protecció i la promoció dels drets humans per mitjà de la lluita contra la impunitat" (E/CN.20054/102/Add.1) assenyala, dins de les obligacions dels Estats, l'adopció de mesures eficaces per lluitar contra la impunitat, la garantia del dret inalienable a la veritat, el deure de recordar i el dret a saber. El principi tercer sobre el deure de recordar proclama: "El coneixement per un poble de la història de la seva opressió forma part del seu patrimoni i, per això, s'ha de conservar adoptant mesures adequades per aconseguir el deure de recordar que incumbeix a l'Estat, per preservar els arxius i altres proves relatives a violacions dels drets humans i el dret humanitari i per facilitar el coneixement de tals violacions. Aquestes mesures han d'estar encaminades a preservar de l'oblit la memòria col·lectiva i, en particular, evitar que sorgeixin tesis revisionistes i negacionistes".

— El dret a la veritat i a la memòria col·lectiva, personal i familiar, quan han passat ja setanta vuit anys del final de la Guerra Civil, s'ha d'entendre ben viu: es tracta de vulneracions flagrants dels drets humans.

— La Guerra Civil a les Illes Balears es va caracteritzar per una repressió dura i sistemàtica que va continuar durant molts d'anys una vegada finalitzada la guerra.

— La Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i amplien drets i s'estableixen mesures en favor de qui va patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura, sosté que el Govern d'Espanya "establirà el marc institucional que impulsi les polítiques públiques relatives a la conservació i foment de la Memòria Democràtica". Des de llavors, algunes comunitats autònomes han adoptat normes que garanteixen i estableixen mesures per desenvolupar allò que s'ha previst en aquesta Llei. En concret, la Llei de Catalunya 13/2007, de 31 d'octubre, del Memorial Democràtic; la Llei de Catalunya 10/2009, de 30 de juny, sobre la localització i identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura franquista, i la dignificació de les fosses comunes; la Llei Foral de Navarra 33/2013, de 26 de novembre, de reconeixement i reparació moral de les ciutadanes i ciutadans navarresos assassinats i víctimes de la repressió arran del cop militar de 1936; la Llei del País Basc 4/2014, de 27 de novembre, de creació de l'Institut de la Memòria, la Convivència i els Drets Humans. En altres comunitats autònomes, com

Parlament de les Illes Balears

Andalusia, Aragó o València, es troben en tràmit. Totes elles serveixen d'inspiració i model.

A les Illes Balears, s'han signat convenis per part del Govern de les Illes Balears amb les associacions Memòria de Mallorca, el novembre de 2010 i el Fòrum per la Memòria d'Eivissa i Formentera el març de 2011, per elaborar els Mapes de Fosses a les illes de Mallorca, Eivissa i Formentera. I, d'una manera més decidida, hem de destacar l'aprovació de la Llei 10/2016, de 13 de juny, per a la recuperació de persones desaparegudes durant la Guerra Civil i el franquisme que ha dotat la Comunitat Autònoma de les competències en matèria d'exhumacions i que ha permès l'obertura de la fossa de Porreres, a Mallorca, probablement, la fossa comuna més simbòlica de víctimes de la guerra civil i la repressió franquista a les nostres illes.

Un dels objectius essencials de l'estructura política de les Illes Balears és el reforçament de la democràcia. Així consta a l'article 13 del nostre Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, on es preveu que els ciutadans de les Illes Balears, com a ciutadans espanyols i europeus, són titulars dels drets, els deures i les llibertats reconeguts en la Constitució, en l'ordenament de la Unió Europea i en els instruments internacionals de protecció dels drets humans, individuals i col·lectius. Sobre aquesta base, a l'article 13.2 del citat Estatut s'estableix que els poders públics de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears estan vinculats per aquests drets i llibertats.

L'objecte d'aquesta Llei és l'establiment de polítiques públiques per recuperar la Memòria Democràtica en relació a aquelles persones, institucions, grups o col·lectius que foren víctimes de la repressió i l'assassinat a les Illes Balears com a conseqüència del cop militar produït a partir del 17 de juliol de 1936. Es pretén la restitució, el reconeixement i la rehabilitació de la memòria de les persones, institucions, grups i col·lectius que patiren la violència i la repressió, així com la de totes aquelles persones que lluitaren pel restabliment de la democràcia. Es vol vetllar pel coneixement i la difusió del període comprès entre la II República com a antecedent directe democràtic la Dictadura franquista, la Transició i l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears l'any 1983 des de la premissa de la Memòria Democràtica com a llegat cultural. Així mateix, es pretén garantir que els espais de convivència siguin espais per a la cultura democràtica i la concòrdia, es reconeix la tasca de les entitats memorialistes durant aquests anys per restituir la memòria de les víctimes i reclamar justícia, i rebutjar i impedir qualsevol manifestació que suposi un reconeixement del feixisme, exaltació de la revolta militar, la Dictadura franquista o el propi dictador.

Aquesta Llei se circumscriu a un referent històric: el democràtic. Recuperar el llegat democràtic de les persones, organitzacions i institucions que varen defensar la legalitat republicana i que varen patir i fer front a la repressió política, social i cultural de la dictadura franquista, ha de ser entesa com una afirmació de les nostres llibertats i com a voluntat de consolidar el nostre futur de convivència, concòrdia i pau. Després de

Parlament de les Illes Balears

quaranta anys de trajectòria democràtica, des de les institucions públiques de les Illes Balears cal aprofundir en el coneixement del que va suposar aquest període que abasta de la II República, la Dictadura franquista, la Transició i l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, impulsant els estudis i investigacions que estan per fer i adoptant les mesures de reparació i dignificació de les víctimes que encara resten pendents, com una via per difondre a les generacions presents i futures el respecte pels drets humans i els fonaments del sistema democràtic i de llibertats de què gaudeix la societat.

Amb aquesta Llei, els ciutadans i les ciutadanes de les Illes Balears, les víctimes de la Guerra Civil i de la Dictadura i els seus descendents, tindran reconeguts els drets que es regulen a aquesta Llei i uns instruments per fer los efectius que podran exigir a les administracions públiques de la nostra comunitat autònoma.

II

VI

Aquesta Llei s'estructura en sis títols i s'articula en quatre eixos principals: el dret a la veritat, el dret a la memòria democràtica, el dret a la reparació i reconeixement de les víctimes i les garanties de no-repetició.

El títol preliminar es dedica a les disposicions generals, que comprenen l'objecte de la Llei, els principis rectors, així com les mesures i les actuacions dirigides a les víctimes.

El títol I fa referència al dret de les víctimes a la veritat, la qual cosa implica l'obligació de les institucions públiques d'investigar per promoure l'aclariment dels fets ocorreguts en relació a les violacions dels drets durant la Guerra Civil i la Dictadura, com un element fonamental per a la construcció de la convivència en el present i el futur. El present títol delimita la consideració de víctimes amb la finalitat clara d'identificar-les a través d'un Cens de la Memòria.

El títol II estableix el dret a la Memòria Democràtica de les Illes Balears i s'estructura en quatre capítols. El primer capítol pretén consolidar els valors democràtics a través del Patrimoni Documental i Bibliogràfic de la Memòria Democràtica. El segon capítol preveu la creació de Seccions Museístiques de la Memòria Democràtica, que podran albergar tots aquells vestigis franquistes que es retirin. El capítol tercer crea una nova figura de protecció a les Illes Balears com són els Espais i Itineraris de la Memòria i Reconeixement Democràtics de les Illes Balears, amb la confecció d'un Catàleg de tots aquells espais, immobles o paratges de rellevància per a la Memòria Democràtica de les Illes Balears i clarificant el procediment d'inscripció, de modificació o cancel·lació, els efectes i les obligacions que comporten aquest fet. Per últim, es determina el règim de protecció i conservació d'aquests espais i s'especifica que els espais com i itineraris hauran de comptar amb els mitjans d'expressió i interpretació dels

Parlament de les Illes Balears

fets succeïts al mateix i subjectes a la identitat gràfica el Govern de les Illes Balears. El capítol quart és un reconeixement al moviment memorialista de les Illes Balears i es preveuen mesures de foment d'aquest associacionisme.

El títol III es refereix al dret a la reparació i reconeixement de les víctimes de la Guerra Civil repressió i la Dictadura franquista. S'articula en tres capítols. El primer planteja actuacions i mesures a desenvolupar per part de les administracions públiques, com poden ser estudis, publicacions, jornades, homenatges, etc., per recordar i reconèixer a víctimes de la repressió i dictadura franquista. Es declara dia 9 11 de novembre com a data simbòlica de record i homenatge a les víctimes de la Guerra Civil i la Dictadura i repressió franquista. Com a mesura de reparació jurídica de les víctimes es declaren nul·les de ple dret, totes les sentències i resolucions de les causes instruïdes de caràcter penal, civil i administratiu, dictades per motius polítics a les Illes Balears durant la Guerra Civil i la dictadura franquista. El capítol dos indica la tutela de les administracions públiques envers la Memòria Democràtica. En virtut d'aquesta Llei es consideraran contraris a la Memòria Democràtica l'exhibició pública de tota una sèrie d'elements situats a la via pública, amb la finalitat de commemorar, enaltir o exaltar la revolta militar de 1936 i el franquisme; la celebració d'actes o homenatges que enalteixin el franquisme, així com l'impuls de distincions o reconeixements de persones, entitats o organitzacions que van sustentar el règim dictatorial. Es preveu la confecció d'un Cens de símbols i mencions franquistes que hauran de ser retirats per les institucions públiques. Finalment, es contempla la privació d'ajudes i subvencions públiques a aquelles persones i entitats que vulnerin o vagin en contra d'aquesta Llei. Al capítol tercer el Govern de les Illes Balears mostra la seva predisposició, per tal d'aconseguir l'aplicació de les resolucions de les Nacions Unides sobre crims contra la Humanitat i constata el seu compromís personant-se davant les institucions judicials pertinents, en casos de desaparicions forçades, consells de guerra i afusellaments i altres vulneracions dels drets humans comeses durant la Guerra Civil i la repressió i Dictadura franquista.

El títol IV fa referència a les garanties de no-repetició. El Govern de les Illes Balears promourà el coneixement sobre els fets del passat, fomentarà la cultura democràtica i del civisme, com a mesures per a intentar evitar la repetició del feixisme i de qualsevol totalitarisme.

El títol V consta de dos capítols. El primer fa referència a la planificació i seguiment a través de la figura de la Comissió Tècnica de Memòria i Reconeixement Democràtic Democràtica, les funcions i composició de la qual queden delimitades, així com dels instruments que integraran les accions específiques per donar compliment als objectius d'aquesta Llei, com són el Pla Autònic de Memòria i Reconeixement Democràtic Democràtica i els plans anuals. També es preveu el mecanisme d'avaluació de les polítiques públiques de Memòria Democràtica. El segon capítol estableix la col·laboració i la cooperació administrativa necessària per al correcte desenvolupament normatiu.

Parlament de les Illes Balears

El títol VI estableix un règim sancionador, qualificant les infraccions en lleus, greus i molt greus; preveient sancions en funció de la gravetat i clarificant el procediment incoador de les sancions.

Per últim, la Llei conté les disposicions addicionals, derogatòries i finals. La primera, per crear un comitè de feina que analitzi la desaparició de fons documentals i realitzar les gestions necessàries per tal de sol·licitar o aconseguir la gestió d'aquest patrimoni; la segona per impulsar la inscripció de defunció de les víctimes desaparegudes al Registre Civil; la tercera per articular procediments que permetin investigar els casos d'infants robats durant la dictadura franquista i dotar de cobertura jurídica, psicològica i assistencial, les víctimes. La disposició quarta es preveu la necessitat d'indicar la suficiència de recursos humans i materials que afecti la prestació dels serveis per impulsar els objectius d'aquesta Llei. La quinta és per adaptar aquesta Llei a les lleis bàsiques de Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques i de Règim Jurídic del Sector Públic. ~~disposició addicional primera per tal de sol·licitar a l'Estat Espanyol la nul·litat de tots els judicis a ciutadans i ciutadanes de les Illes Balears realitzats per tribunals militars i/o civils durant la Dictadura o la Transició, incloent l'anul·lació de les sentències dels Consells de Guerra, Tribunals de Responsabilitats Polítiques, Tribunal Especial de Repressió de la Maçoneria i el Comunisme i Tribunal d'Ordre Públic (TOP), així com expedients de depuració del magisteri. La segona, per crear un comitè de feina que analitzi la desaparició de fons documentals; la tercera per impulsar la inscripció de defunció de les víctimes desaparegudes al Registre Civil; la quarta per articular procediments que permetin investigar els casos d'infants robats durant la Dictadura franquista i dotar de cobertura jurídica, psicològica i assistencial, les víctimes. Finalment, es preveu la necessitat d'indicar la suficiència de recursos humans i materials que afecti la prestació dels serveis per impulsar els objectius d'aquesta Llei.~~

Així mateix, queden derogades totes aquelles disposicions del mateix rang o d'un rang inferior, el contingut de les quals s'oposen al que disposa aquesta Llei i es preveu l'adaptació en el termini de dos anys de diferents Lleis i normatives, per tal d'adaptar-se als objectius i esperit d'aquesta Llei.

A la seu del Parlament, 20 de març de 2018

La secretària en funcions,

Marta Maicas i Ortiz

Vist i plau

La presidenta en funcions,

María José Ribas i Ribas